Eduskunnan talousvaliokunta

Kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamiseksi (HE 27/2021 vp)

Talousvaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Valtiovarainministeriö ilmoittaa lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Valtiovarainministeriö pitää hyvänä tavoitteena sitä, että pyritään välttämään monia erillisiä tukia ja yhdistämään myös pienyritysten tuki kustannustukeen. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota kiinteämääräiseen vastikkeettomaan 2 000 euron minimitukeen liittyvään piirteeseen. Summaarinen menettely, jossa maksettava rahamäärä olisi aina vähintään 2000 euroa, vaikka esitetty kustannustuen laskentakaava osoittaisi pienempää tukisummaa (jos vain kustannuksia on vähintään vastaavasti) on jossain määrin ongelmallinen. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan tältä osin tuen kustannukset voivat olla kymmeniä miljoonia euroja eikä näin pienillä tukisummilla ole välttämättä vaikutusta yritysten konkursseihin. Koronakriisin aikanakin on hyvä kiinnittää huomiota julkisten varojen käytön kustannustehokuuteen.

Aikaisemmissa kustannustuissa y-tunnuskohtainen tuen maksimimäärä on rajattu korkeintaan 500 000 euroon. Esityksessä tämä raja on korotettu miljoonaan euroon. Ehdotus kasvattaa erityisesti suurempien yritysten saaman tuen määrää. Suurilla yrityksillä on kuitenkin tyypillisesti huomattavasti paremmat mahdollisuudet rahoittaa toimintaansa myös markkinaehtoisesti tai julkisesti esimerkiksi Suomen teollisuussijoituksen kautta.

Kustannustuen tavoitteena on yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen COVID-19 -pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen. Tuen jatkuessa tulee tarkastella, pystyttäisiinkö näihin tavoitteisiin joltain osin vaikuttamaan julkiselle taloudelle edullisemmilla keinoilla, esimerkiksi lainantakauksin, suorin lainoin tai oman pääoman ehtoisin sijoituksin.

Lainmuutoksen vaikutuksista valtiontalouteen

Vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarvioesityksessä on varattu kustannustukea varten 550 miljoonan euron määräraha, jonka puitteissa tukea myönnetään kustannustuen toisella kierroksella. Toiselta kierrokselta käyttämättä jääneet määrärahat ovat käytettävissä kolmannella hakukierroksella, arviolta 380 miljoonaa euroa. Kustannusta on pyritty arvioimaan pohjautuen kustannustuen toisella kierroksella tukeen oikeutettujen ja tukea hakeneiden yritysten

määrään. Arvion mukaan kustannustuen summa olisi noin 260 miljoonaa euroa, mutta lopullinen tukisumma voi poiketa tästä arviosta hyvin merkittävästi. Arviossa on pyritty huomioimaan sekä toimialaehdon täyttävät, että toimialojen ulkopuoliset yritykset. Jos kaikille toimialaehdon täyttämättömille yrityksille maksettaisiin tukea, tuen arvioitu kokonaissumma kaksinkertaistuisi. Arviossa pyritty huomioimaan, että kaikki yritykset eivät hae tukea, vaikka olisivat siihen oikeutettuja. Kustannustuen edellisissä vaiheissa näiden yritysten osuus saattoi olla arviolta 50 prosenttia tukeen oikeutetuista yrityksistä. Valtiokonttorille toimeenpanosta aiheutuvia mahdollisia resurssitarpeita tarkastellaan tarvittaessa vuoden 2021 aikana.

Vaikutukset viranomaisille

Valtiokonttorille on myönnetty vuoden 2020 IV lisätalousarviossa 6 miljoonan euron määräraha yritysten kustannustuen toimeenpanemiseksi. Tämä määräraha kattaa kustannustuen ensimmäisen ja toisen vaiheen menot. Valtiokonttorin nyt ehdotetun lain perusteella toimeenpaneman yritysten kustannustuen kolmannen vaiheen hakemus-, päätöksenteko- ja maksatusmenettely, yhteensovitus- ja takaisinperintätehtävät mukaan lukien, vaikuttaa Valtiokonttorin työmäärää lisäävästi arviolta 43−60 henkilötyövuoden verran vuonna 2021. Kolmannen vaiheen tietojärjestelmäkustannukset ja muut menot arvioidaan ensimmäisen ja toisen vaiheen perusteella olevan noin 1,1 miljoonaa euroa. Tietojärjestelmiin tehdään laista aiheutuvat tarvittavat mukautukset ja toteutetaan erityisesti yksinyrittäjien tuen hoitamisessa tarvittavat uudet ominaisuudet. Vaiheen kolme palvelutuotannossa joudutaan varautumaan aikaisempia vaiheita laajempaan hakemusmäärään ja erityisesti yksinyrittäjien tuen asiakaspalveluja neuvontatarpeeseen. Yritysten kustannustuen kolmannen vaiheen aiheuttamien menojen vuoksi Valtiokonttorin vuoden 2021 lisäkustannus on 5 000 000 euroa.

Budjettineuvos Taina Eckstein Erityisasiantuntija Artturi Björk